

УКРАЇНСЬКИЙ МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ДИСКУРС
UKRAINIAN ART DISCOURSE

Випуск 3
Issue 3

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ:

Карпов Віктор Васильович – доктор історичних наук, завідувач кафедри дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ:

Афоніна Олена Сталівна – доктор мистецтвознавства, професор кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; **Гуляєва Ольга Володимирівна** – кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Херсонського державного університету; **Димшиць Едуард Олександрович** – кандидат мистецтвознавства, Академік Європейської академії наук, мистецтв та літератури, заслужений діяч мистецтв України, Почесний академік Національної академії мистецтв України; **Дубрівна Антоніна Петрівна** – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри рисунка та живопису Київського національного університету технологій та дизайну; **Кара-Васильєва Тетяна Валеріївна** – доктор мистецтвознавства, професор, дійсний член Національної академії мистецтв України, завідувач відділу декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України; **Кюнцлі Романа Василівна** – доктор мистецтвознавства, доцент кафедри архітектури Львівського національного аграрного університету; **Криворучко Юрій Іванович** – доктор архітектури, доцент, професор кафедри дизайну Національного університету «Запорізька політехніка»; **Михальчук Вадим Володимирович** – кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; **Чернявський Константин Володимирович** – кандидат мистецтвознавства, голова Національної спілки художників України, доцент кафедри рисунка та живопису Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури; **Біллі Гунер (Billy Gruner)** – PhD, викладач Сіднейського університету, Австралія; **Качмарська Маргарет (Kaczmarek Malgorzata)** – PhD, доцент факультету скульптури та арт медіації Академії образотворчих мистецтв ім. Євгенія Гепперта у Вроцлаві, Польща.

ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Роготченко Олексій Олексійович – доктор мистецтвознавства, старший науковий співробітник, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, головний науковий співробітник Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Безугла Руслана Іванівна – доктор мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри дизайну Київського національного університету технологій і дизайну; **Колосніченко Олена Володимирівна** – доктор мистецтвознавства, професор, член Національної спілки художників України, член Спілки дизайнерів України, професор кафедри художнього моделювання костюма Київського національного університету технологій та дизайну; **Сиротинська Наталія Ігорівна** – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри музикознавства та хорового мистецтва Львівського національного університету імені Івана Франка; **Школьна Ольга Володимирівна** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка; **Богдановська Моніка (Bogdanowska Monika)** – PhD, старший викладач, кафедра архітектури, факультет рисунку, живопису та скульптури, Краківська політехніка імені Тадеуша Костюшка, Польща; **Куртеза Антонела (Curteza Antonela)** – PhD, професор факультету промислового дизайну та управління бізнесом Технічного університету імені Г. Асакі, Румунія; **Подхаланські Богуслав (Podhalanski Boguslaw)** – PhD, доцент факультету архітектури Краківського Політехнічного Університету, Польща.

Журнал видається за підтримки Київської організації Національної спілки художників України (секція художньої критики та мистецтвознавства)

Науковий журнал «Український мистецтвознавчий дискурс»
zareestrowano друкованим медіа

(Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1420 від 16.11.2023.
Ідентифікатор медіа: R30-01868)

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 530 від 06.06.2022 р. (додаток 2)
журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
у галузі В-Культура, мистецтво та гуманітарні науки: В2 – Дизайн;
В3 – Декоративне мистецтво та ремесла, В4 – Образотворче мистецтво та реставрація

Офіційний сайт видання: ukrainianartscience.in.ua/index.php/uad

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

HEAD OF THE EDITORIAL COUNCIL:

Karpov Viktor Vasylovych – Doctor of History, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

EDITORIAL COUNCIL MEMBERS:

Afonina Olena Stalivna – Doctor of Art Criticism, Professor at the Department of Choreography, National Academy of Culture and Arts Management; **Huliaieva Olha Volodymyrivna** – PhD in Art Criticism, Assistant Professor at the Department of Fine Arts and Design, Kherson State University; **Dymshyts Eduard Oleksandrovych** – PhD in Art Criticism, Academician of the European Academy of Sciences, Arts and Literature, Honored Art Worker of Ukraine, Honored Academician of the National Academy of Arts of Ukraine; **Dubrivna Antonina Petrivna** – PhD in Art Criticism, Senior Lecturer at the Department of Drawing and Painting, Kyiv National University of Technologies and Design; **Kara-Vasylieva Tetiana Valeriivna** – Doctor of Art Criticism, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Arts of Ukraine, Head of the Department of Decorative-Applied Arts, M. T. Rylskiy Institute of Arts Studies, Folklore and Entomology of NAS of Ukraine; **Kiuntsli Romana Vasylivna** – Doctor of Art Criticism, Senior Lecturer at the Department of Architecture of Lviv National Agrarian University; **Kryvoruchko Yurii Ivanovych** – Doctor of Architecture, Associate Professor, Professor at the Department of Design, “Zaporizhzhia Polytechnic” National University; **Mykhalchuk Vadym Volodymyrovych** – PhD in Art Criticism, Associate Professor, Professor at the Department of Art Expertise, National Academy of Culture and Arts Management; **Cherniavskiy Konstantyn Volodymyrovych** – PhD in Art Criticism, Head of the National Union of Artists of Ukraine, Senior Lecturer at the Department of Drawing and Painting, National Academy of Fine Arts of Architecture; **Billy Gruner** – PhD, Lecturer, the University of Sydney, Australia; **Kaczmarska Malgorzata** – PhD, Associate Professor, the Faculty of Sculpture and Art Mediation, the Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design, Poland.

HEAD OF THE EDITORIAL BOARD:

Rohotchenko Oleksii Oleksiiovych – Doctor of Art Criticism, Professor, Senior Research Associate, Corresponding Member of the National Academy of Arts of Ukraine, Chief Research Associate, Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine.

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Bezuhla Ruslana Ivanivna – Doctor of Art Criticism, Associate Professor, Head of the Department of Theory and History of Culture, Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine; **Kolosnichenko Olena Volodymyrivna** – Doctor of Art Criticism, Professor, Member of the National Union of Artists of Ukraine, Member of the Union of Designers of Ukraine, Professor at the Department of Costume Design, Kyiv National University of Technologies and Design; **Syrotynska Nataliia Ihorivna** – Doctor of Art Criticism, Associate Professor, Professor at the Department of Musicology and Choral Art, Ivan Franko National University of Lviv; **Shkolna Olha Volodymyrivna** – Doctor of Art Criticism, Professor, Head of the Department of Fine Arts, Borys Grinchenko Kyiv University; **Bogdanowska Monika** – PhD, Assistant Professor, Department of Architecture, Faculty of Drawing, Art and Sculpture, Cracov University of Technology, Poland; **Curteza Antonela** – PhD, Professor, Faculty of Industrial Design and Business Management, Gheorghe Asachi Technical University of Iași, Romania; **Podhalanski Boguslaw** – PhD, Associate Professor, Faculty of Architecture, Cracov University of Technology, Poland.

The journal is published with the support of the Kyiv organization of the National Community of Artists of Ukraine (the section of art criticism and art history)

The scientific journal “Ukrainian Art Discourse” is registered as a print media
(Decision of the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting No. 1420
dated 16 November 2023. Media ID: R30-01868).

Based on the Decree of Ministry of Education and Science of Ukraine No 530 dated 06.06.2022 (Annex 2),
the journal is included in the List of professional editions of Ukraine (category “B”)
in the area B-Culture, Arts and Humanities: B2 – Design; B3 – Decorative Arts and Crafts,
B4 – Fine Arts and Restoration.

Official web-site: ukrainianartscience.in.ua/index.php/uad

Articles are checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com
developed by the Polish company Plagiat.pl.

УДК 7.05:821.161.2-93(092)Франко І.(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2025.3.8>

Кошка Ангеліна Дмитрівна,

здобувач вищої освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ORCID ID: 0009-0003-6110-9720

adkoshka.im21@kubg.edu.ua

Здор Оксана Григорівна,

старший викладач кафедри дизайну

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ORCID ID: 0000-0001-9914-5506

o.zdor@kubg.edu.ua

Лихолат Олена Віталіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри дизайну

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ORCID ID: 0000-0002-7819-0903

o.lykholat@kubg.edu.ua

ІЛЮСТРОВАНА КНИГА В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ: МІЖ ТРАДИЦІЄЮ ТА СУЧАСНІСТЮ (НА ПРИКЛАДІ АВТОРСЬКОГО ДИЗАЙНУ ДО ТВОРУ ІВАНА ФРАНКА)

У статті розглядається ілюстрована дитяча книга як комунікаційний об'єкт у сучасному українському культурному просторі. Особливу увагу приділено взаємодії традиційної візуальної культури (декоративних мотивів, фольклорної символіки, національного стилю) зі стилістичними та технологічними особливостями сучасного графічного дизайну. Проаналізовано роль книжкової ілюстрації у збереженні культурної спадщини, формуванні національної ідентичності та естетичних смаків юної аудиторії. Здійснено аналіз авторського дизайну книги Івана Франка «Фарбований Лис» як прикладу сучасної художньої інтерпретації літературного твору мовою візуальних образів, які розраховані не тільки на дитячу аудиторію. Дослідження спирається на порівняння кількох видань цього твору, на культурологічному та практико-аналітичному підходах. Показано, як традиційні образи (лісові тварини, архаїчні візерунки, етнічна колористика) можуть бути адаптовані до сучасної візуальної мови через стилізацію, спрощення форм, ритмізацію композиційної структури та використання сучасних шрифтів. Результати роботи підтверджують, що ілюстрована книга виконує не лише естетичну, а й культурно-місійну функцію, ретранслюючи сенси між поколіннями у часі та просторі. Авторський проєкт представлений як приклад осмисленого поєднання традицій і новітніх дизайнерських стратегій, що відповідають сучасним вимогам до дитячого книговидавання.

Ключові слова: книжковий дизайн, ілюстрована книга, дитяча ілюстрація, національні візуальні традиції, фольклорні мотиви, сучасні графічні рішення, авторський дизайн книги, Іван Франко.

Koshka Anhelina, Zdor Oksana, Lykholat Olena. ILLUSTRATED BOOKS IN UKRAINIAN CULTURAL SPACE: BETWEEN TRADITION AND MODERNITY (BASED ON THE EXAMPLE OF THE AUTHOR'S DESIGN FOR IVAN FRANKO'S WORK)

The article examines the illustrated children's book as a communicative object in the contemporary Ukrainian cultural space. Special attention is paid to the interaction of traditional visual culture (decorative motifs, folklore symbolism, national style) with the stylistic and technological features of modern graphic design. The role of book illustration in preserving cultural heritage, forming national identity, and shaping the aesthetic tastes of young audiences is analyzed. An analysis of the author's design of Ivan Franko's book "The Fox-Dyed" is carried out as

an example of a modern artistic interpretation of a literary work through the language of visual images, which are intended not only for a child audience. The research relies on a comparison of several editions of this work, using culturological and practical-analytical approaches. It is shown how traditional images (forest animals, archaic patterns, ethnic coloring) can be adapted to modern visual language through stylization, simplification of forms, rhythmization of compositional structure, and the use of modern fonts. The results of the work confirm that the illustrated book performs not only an aesthetic but also a cultural-missionary function, retransmitting meanings between generations in time and space. The author's project is presented as an example of a meaningful combination of traditions and innovative design strategies that meet modern requirements for children's book publishing.

Key words: book design, illustrated book, children's illustration, national visual traditions, folklore motifs, modern graphic solutions, author's book design, Ivan Franko.

Вступ. Ілюстрована книга – важливий засіб впливу на читача, вона посідає особливе місце у сучасному українському культурному просторі на етапі формування естетичних смаків та національної ідентичності юної аудиторії. Як слушно наголошує В. Мулкохайнен [1], сучасна українська книга, зокрема дитяча, розвивається як синтетичний продукт проєктної культури, у якому візуальна складова відіграє ключову роль у комунікації культурних смислів. Ілюстрована книга формує креативність та уяву, активізує візуальне мислення в поєднанні образів і текстів, розвиває естетичний смак, знайомлячи з композицією, гармонією кольору, ритмом, виразністю ліній, стилем, посилюючи емоційне сприйняття тексту. До прикладу, М. Токар [2] розглядає естетичне наповнення дитячої книги як чинник соціалізації, бо ілюстрація в книзі впливає не лише на естетичні смаки, а й на формування моральних орієнтирів, емоційного інтелекту та культурної приналежності читача. Дитяча книжкова ілюстрація виконує не лише пізнавальну, а й емоційно-виховну функцію, стаючи візуальним орієнтиром для всебічного розвитку і формування світогляду юного читача. Образність і естетика ілюстрації, її здатність створювати «живих» і зрозумілих героїв, є визначальною для дитячого сприйняття художнього твору.

В умовах цифровізації, зміни читацьких звичок і конкуренції з боку медіаконтенту, книга втрачає монопольне становище в дитячому дозвіллі [3]. Проте, навіть в умовах стрімкого розвитку візуальних комунікацій та трансформації принципів споживання інформації, книга зберігає свою унікальну роль як носій культурної спадщини, що вимагає постійного переосмислення та адаптації

до сучасних реалій. Адже розвиток книги нерозривно пов'язаний з розвитком цивілізації, писемності, технології, матеріалів та інструментів, що зумовило її еволюцію від глиняних табличок і сувоїв до звичних кодексів і нових форм електронної та віртуальної книги з екранною типографією [4].

Сучасні тенденції у візуальній комунікації демонструють не лише активне використання новітніх підходів, таких як інтерактивність та мультимедіа, а й переосмислення традиційних художніх практик – кольору, композиції та формотворення. При цьому, на стилістику дизайну дитячих видань впливають як домінуючі стилі певного періоду, так і різні історичні та етнічні стилі минулих часів, що допомагає створити інформаційний та психологічний супровід тексту книги [1; 4; 5; 7]. Як зазначають дослідники, стильові тенденції, що домінували у різні історичні періоди, суттєво впливають на архітектуру дитячих видань, зокрема через переосмислення етнічної символіки, графічної мови та функціональності оформлення [7; 8; 9].

В українському культурному просторі дедалі виразніше окреслюється суспільний запит на збереження, актуалізацію та трансляцію національної візуальної спадщини. Одним із провідних інструментів реалізації цієї потреби виступає ілюстрація, що виконує не лише естетичну, а й комунікативну та культурно-репрезентативну функцію. Саме через візуальні образи та символи ілюстрація книги забезпечує тяглість культурних форм та змістів, сприяє збереженню ментальних кодів, світоглядних настанов, традиційних уявлень [10]. У цьому контексті у сфері сучасного книжкового дизайну спостерігається зростання інтересу до фольклорної образності,

декоративної стилістики та національного колориту, що, пройшовши етапи художнього осмислення, стилізації та типографічного оновлення, трансформуються у нову мову візуальної комунікації в сучасній книзі для дітей [4; 5].

Аналіз вітчизняного мистецтвознавчого і дизайнерського дискурсу засвідчує активізацію наукового інтересу до проблеми книжкової ілюстрації в контексті її культурної місії. Наприклад, у роботі О. М. Харченко [5] розкрито значення дизайну української дитячої книги як засобу естетичного виховання, акцентовано увагу на специфіці оформлення казок, зокрема через використання традиційної фольклорної образності та адаптацію до дитячого сприйняття. Дослідниця підкреслює важливість художнього такту, виразного стилю, а також балансу між змістовним навантаженням і візуальною мовою, що здатна залучати, зацікавлювати і формувати емоційно забарвлене ставлення до книги вже з першого перегляду.

У більш теоретизованому, культурологічному ключі розглянуто феномен ілюстрованої книги в дослідженні Є. Гули та колективу авторів [7]. Стаття подає ілюстрацію як засіб збереження і трансляції національного культурного коду, акцентуючи на її медіативній функції між поколіннями. Зазначено, що художнє оформлення дитячих книг, особливо в жанрі казки, стає платформою для поєднання традиційної образності з новими стилістичними кодами: спрощенням форм, стилізацією, ритмізацією композиції, переосмисленням орнаментів і використанням шрифтів як елементів художньої мови. Автори наголошують, що саме через візуальне наповнення книжковий продукт стає значущим засобом ідентифікації, виховання та культурного діалогу у форматі, зрозумілому сучасній дитячій аудиторії.

Проблематика стилістичного балансу між традиційною та сучасною ілюстрацією неодноразово постає в мистецтвознавчому дискурсі. У сучасному контексті книжкової графіки питання спадкоємності традицій і трансформації ілюстративної мови актуалізуються в роботах, присвячених ХХІ століттю. Ілюстрації

у дитячих книжках перестають бути схожими на традиційні ілюстрації минулих століть через запити сучасності. Завдяки збереженню досвіду попередників, розвитку новітніх технологій, авторські техніки ілюстрації помітно змінюються, і дитяча книга все більше перетворюється на інтерактивний мультимедійний продукт, в якому для створення ілюстрацій видавці та ілюстратори активно використовують сучасні техніки та спеціалізовані програми [10; 11]. На тлі еволюції використання художніх засобів для створення ілюстрації – від технік рукотворної мініатюри до цифрової графіки, – виокремлюється тенденція до посилення ролі ілюстрації у створенні атмосфери книги, а не лише її супровідному характері, навіть до активного розвитку так званої «німої книги» – видань, в яких відсутній або майже відсутній текст. Ілюстрація ХХІ століття зберігає тяглість традицій, водночас активно застосовує нові цифрові інструменти, що надають художникам нових можливостей візуалізації складних образів та культурних сенсів. На запит споживачів сучасні ілюстратори експериментують, намагаються не тільки відтворювати образи, закладені в літературній основі, а й прагнуть переосмислити їх відповідно до візуальних кодів нової доби. Одночасно до цього змінюються функції дитячої книги – від навчально-інформативної до інтерактивно-естетичної, що формує новий тип взаємодії читача з книгою.

Сукупність згаданих джерел демонструє, що на перетині мистецтва і дизайну дитяча ілюстрована книга в Україні постає як стратегічно важливий інструмент збереження культурної тяглості. У дослідженнях простежується спільна думка про зростаючу вагу авторського стилю, потребу в переосмисленні фольклорної спадщини та формуванні нового покоління читачів із високою візуальною культурою. Сучасна дитяча книга стає місцем зустрічі історичних сенсів і сучасної естетики, де текст і візуальний образ створюють цілісну комунікаційну систему. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження українських літературних класиків у сучасному оформленні – зокрема твору Івана Франка «Фарбований Лис», який завдяки гнучкості сюжету, архетипним образам і алегоричному

підтексту пропонує широкий простір для інтерпретацій візуальними засобами.

Мета статті полягає у виявленні способів втілення класичного літературного твору у дизайні сучасної дитячої книги через аналіз художнього осмислення авторського оформлення літературного твору Івана Франка і його твору «Фарбований Лис». У фокусі дослідження – художньо-образне рішення, порівняння з існуючими виданнями, вивчення дизайнерських стратегій, що гармонізують між поколіннями вічні для суспільства теми через дитячу ілюстрацію.

Матеріали та метод. У процесі дослідження було використано низку методів, що поєднують культурологічний, мистецтвознавчий і дизайнерський підходи. Основним об'єктом аналізу виступає авторський проєкт оформлення дитячої книги за мотивами твору Івана Франка «Фарбований Лис». Матеріальною базою стали зразки графічних ілюстрацій до цього твору, створені в різні історичні періоди, зокрема радянського періоду та сучасної України, а також вибірка сьогочасних ілюстрованих видань української казки, що демонструють актуальні візуальні тенденції.

У межах дослідження застосовано метод порівняльного аналізу – для зіставлення стилістичних, композиційних і технологічних особливостей оформлення видань «Фарбованого Лиса» різних років. Метод візуального аналізу дозволив виявити графічні прийоми, орнаментальні мотиви, кольорову гаму та характерні композиційні рішення, що засвідчують наявність або трансформацію традиційного візуального коду. Метод контент-аналізу використано для дослідження структури зображального ряду у книжці, його відповідності змісту літературного твору, а також ролі в ідентифікації національного культурного контексту. Метод проєктного моделювання дозволив створити індивідуальний варіант оформлення книги, який поєднує стилізацію народної символіки, сучасну графіку, типографію та кольорове рішення, адаптоване до потреб дитячої аудиторії. Також було використано метод реферування та аналізу публікацій вітчизняних дослідників книжкової графіки, зокрема праці, присвячені еволюції української дитячої книги, ролі казки у формуванні візуального мислення

та спадкоємності ілюстративної традиції. Усі ці методи в сукупності забезпечили комплексне осмислення ілюстрованої книги як явища, що поєднує традицію і сучасність у контексті культурної комунікації.

Результати. У результаті проведеного дослідження, що спиралося на порівняння низки видань казки «Фарбований Лис» у хронологічному порядку, з опорою на культурологічний та практико-аналітичний підходи, було виявлено еволюцію художніх, композиційних та типографічних елементів у дизайні дитячих книжок у XX та XXI століттях. Досліджувалися графічні, семіотичні, структурні, функціональні та образні аспекти цих референсів з огляду на художню цінність ілюстрацій, репрезентативність графічних стилів для часу їх створення, відповідність кожного видання запитам дитячої аудиторії. Аналіз показав, що кожне видання втілює естетичні уподобання, технологічні досягнення своєї епохи, та орієнтацію на кінцевого споживача продукту: від книжкової гравюри з її композиційною виразністю, графічністю, монохромністю або мінімальною колористикою, досконалістю ліній, глибиною сюжету у виданні 1891 року (рис. 1); книжкової гравюри з опорою на народне мистецтво, що виявляється у декоративних мотивах, спрощених формах, фольклорній символіці у виданні 1920 року (рис. 2); графічної ілюстрації у виданні 1953 року з динамічною композицією і виразними, ледь спрощеними об'єктами за формою образами персонажів, які часто є дещо антропоморфними або карикатурними, що підкреслює характерні риси об'єктів та персонажів, робить їх більш емоційними та близькими для сприйняття дітьми (рис. 3); книжкової гравюри з мінімалістичною кольоровою гамою у виданні 1973 року, які можна пов'язати з принципами українського народного мистецтва й оригінальним українським напрямом у мистецтві, що відображає суть культурного відродження, є цінними артефактами періоду культурного відродження, бо не тільки ілюструють текст, а й відображають світогляд епохи, прагнення до національної ідентичності у мистецтві (рис. 4); ілюстрації періоду радянського дизайну дитячих книжок у виданні 1980 року, що поєднують класичну реалістичну ілюстрацію, виконану гуашшю або аквареллю, з чітко окресленими деталями, з головним героєм

на центральному місці ілюстрації для полегшення розуміння сюжету, яскравими та емоційно резонансними образами героїв у гротескних та/або карикатурних формах, з багатою мімікою, в русі, що не тільки відображають психологічні особливості казкових персонажів, але і підкреслюють саркастичний характер твору (рис. 5) та ілюстрації, що поєднують декоративну наївність з глибоко емоційними образами, вирізняються теплими пастельними відтінками, плавними лініями та м'якими формами у виданні 1984 року, орієнтованому на дошкільнят (рис. 6); до сучасних інтерпретацій твору 2013 року (рис. 7) та 2014 року (рис. 8), які демонструють поєднання орнаментальних елементів української народної естетики, символізму форми і кольорів, складної візуальної композиції, імітації акварельних текстур, з авторським стилем подачі образів, високою якістю друку, новітніми методами рішень цифрової ілюстрації, розрахованої як на дитячу, так і на дорослу аудиторію.

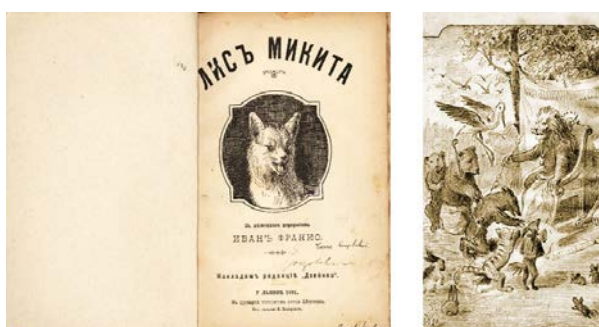

Рис. 1. Титульна сторінка та ілюстрація на звороті титульної сторінки першого окремого видання поеми І. Франка «Лис Микита» Львів: накладом редакції «Дзвінка», з друкарні товариства ім. Шевченка, 1891 р. (джерело [12])

Рис. 2. Титульна сторінка та ілюстрація на сторінці з першою піснею твору «Лис Микита» / з нім. пер. Іван Франко. Jersey City: 3 друк. «Свободи», 1920 (джерело [13])

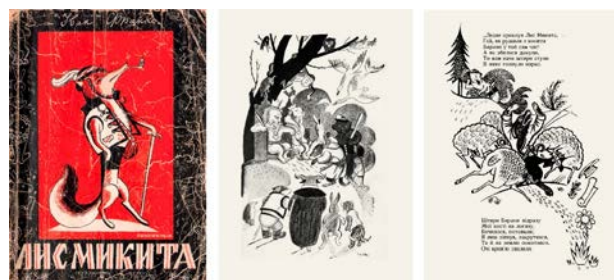

Рис. 3. Обкладинка та сторінки видання твору І. Франка «Лис Микита» 1953 року з ілюстраціями Едварда Козака (джерело [14])

Рис. 4. Обкладинка та сторінка з ілюстрацією видання твору І. Франка «Лис Микита» 1973 року з художнім оформленням та ілюстраціями Софії Караффи-Корбут (джерело [15])

Рис. 5. Обкладинка та приклади ілюстрацій сторінок видання твору І. Франка «Фарбований лис» 1980 року з ілюстраціями Сергія Артющенка (джерело [16])

Рис. 6. Обкладинка та ілюстрація книги І. Франка «Фарбований лис» 1984 року з ілюстраціями Івана Пеника (джерело [17])

Рис. 7. Обкладинка і сторінка видання книги І. Франка «Фарбований лис» видання 2013 року з ілюстраціями Олега Кіналя (джерело [18])

Рис. 8. Обкладинка і розгорт видання книги І. Франка «Фарбований лис» видання 2014 року з ілюстраціями Костя Лавра (джерело [19])

Аналіз видань казки І. Франка «Фарбований лис» останніх років говорить про збереження орієнтації на традиційні засоби: образи лісових тварин, архаїчні візерунки, етнічна колористика, – які успішно адаптуються до сучасної візуальної мови. Це досягається завдяки стилізації та спрощенню форм, створенню динамічних ілюстрацій, що відповідає ритмізації композиційної структури, та використанню сучасних шрифтів. Такий підхід дозволяє зберегти національні візуальні традиції та фольклорні мотиви, інтегруючи їх у сучасні графічні рішення, що відповідають вимогам та очікуванням читачів ХХІ століття.

Порівняльний аналіз, проведений на вибірці з восьми аналогічних видань казки Івана Франка «Фарбований лис», дозволив систематизувати ефективні дизайнерські рішення та виявити типові проблемні аспекти у сфері книжкового оформлення. Серед ключових висновків щодо успішних підходів було визначено оптимальну просторову організацію розворотів, досягнення збалансованої інтеграції текстового та ілюстративного наповнення, забезпечення чіткості візуального сприйняття, а також стилістичну когерентність графічного ряду з наративною

структурою твору. Водночас, ідентифіковано низку спільних недоліків, що включають надмірний декоративізм, інформаційну переважаність текстових блоків та дисфункціональність навігаційних елементів. Отримані результати стали емпіричною базою для формування основних критеріїв щодо композиційного рішення та розробки ілюстративного стилю досліджуваного проєкту.

Розробка концепції авторського дизайну книги Івана Франка «Фарбований Лис» базується на багатогранності його літературного змісту, поєднуючи фольклорну основу з сучасними візуальними підходами. Казка є не лише захопливою пригодою для дітей, а й глибокою алегорією, що критикує суспільні вади, фальшивий авторитет та колективний страх. Центральним символом виступає Лис Микита – алегорія самопроголошеної влади, що здобута через обман і маніпуляцію. Твір, що поєднує елементи байки, сатири та виховного змісту, звертається до широкої аудиторії (дітей та дорослих), розважаючи та навчаючи. Отже, було визначено, що дизайн нової книги має візуалізувати закладені моральні та соціальні теми, подвійність натури героя і протиставлення істинного та вигаданого, актуалізуючи текст через сучасну графічну інтерпретацію.

Візуальне оформлення книги «Фарбований Лис» в авторській подачі інтерпретує казку як сатиричну притчу, поєднуючи народне мистецтво, наївний стиль та сучасну алегорію, що базується на контрастах правди/обману та природного/штучного. Образне вирішення зосереджене на трансформаціях Лиса Микити – від хитрого лиса до гіперболізованого монстра, карикатурного блязня та скелета, що символізує розвінчану ілюзію. Композиційно-пластичне рішення використовує динаміку розворотів, зміну масштабу, виразну лінію (діагоналі, спіралі, ламані форми) та інтерактивні клапани для передачі сюжетної драматургії, психологічних станів і послідовного розкриття прихованих сенсів. Колірно-графічне вирішення, засноване на локальних кольорах векторних ілюстрацій, семантично підкреслює драматизм сюжету: від природної руді гами Лиса до штучної синьої, та від темних, тривожних кольорів тла до яскравих, святкових. Такий комплексний підхід створює

візуальну мову, яка не лише ілюструє оповідь, а й поглиблює її моральний, соціальний та культурний підтекст, оновлюючи традиційний текст для сучасного читача. Готові розгортки книги «Фарбований Лис», створені Ангеліною Кошкою як кваліфікаційна робота на ступінь бакалавру дизайну (керівники: О. Лихолат, О. Здор), подані в ілюстраціях на рисунках 9-13.

Рис. 9. Суперобкладинка та обкладинка книги І.Франка «Фарбований Лис». 2025 р. Ангеліна Кошка (Кваліфікаційна робота)

Рис. 10. Форзац книги І.Франка «Фарбований Лис». 2025 р. Ангеліна Кошка (Кваліфікаційна робота)

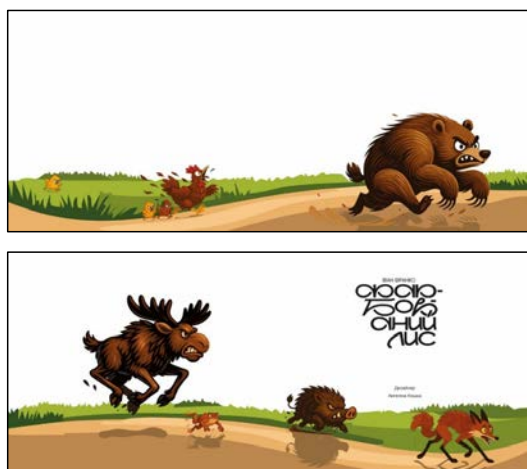

Рис. 11. Зворот форзаца, авантитул та титульний розгорт книги І.Франка «Фарбований Лис». 2025 р. Ангеліна Кошка (Кваліфікаційна робота)

Рис. 12. Розгортки книги І.Франка «Фарбований Лис». 2025 р. Ангеліна Кошка (Кваліфікаційна робота)

**Рис. 13. Нахзац книги І.Франка
«Фарбований Лис». 2025 р. Ангеліна Кошка
(Кваліфікаційна робота)**

Представлений макет ілюстрованої книги «Фарбований Лис» є завершальним етапом кваліфікаційного проєкту, де творча ідея, художній стиль та структурна логіка візуального представлення інтегруються в цілісну комунікативну систему. Обраний горизонтальний формат (267×226 мм) оптимізує простір для панорамних сцен, динамічного руху персонажів та розміщення інтерактивних елементів, занурюючи молодих читачів в атмосферу казки. Типографічний дизайн використовує універсальний шрифт Helvetica Regular (15 пт) для основного тексту та унікально стилізований NAURYZREDKEDS для заголовка, забезпечуючи читабельність і візуальний баланс. Динамічне розміщення текстових блоків, адаптивне до сюжету та композиції, інтегрує вербальний зміст у візуальний наратив, посилюючи його вплив.

Пластичний сюжет книги розгортається як цілісна ілюстративна історія, починаючи від дихотомії образів на суперобкладинці та обкладинці (рис. 9), що символізують обман і фальшиву владу. Наступні розгортки візуалізують метаморфози Лиса – від хитрого героя до монстра і блязня, досягаючи кульмінації в його розвінчаному образі скелета, підкреслюючи ілюзорність влади (рис. 12). Важливим елементом просторової композиції книги є використання інтерактивних клапанів, що створюють візуальний ефект напруги та розкриття тайни, дозволяючи читачеві поступово усвідомлювати небезпеку та істину (рис. 12). Кожен розворот, від форзацу (рис. 10) як метафоричної карти до нахзацу (рис. 13), що символізує повернення до реальності, має глибоке символічне та емоційне значення,

відтворюючи драматичні повороти сюжету. Поєднання традиційних та сучасних дизайнерських засобів, гармонія образів, композиції, ліній та кольорів дозволяють книзі «Фарбований Лис» втілити нове бачення класичного літературного твору, глибоко передаючи його моральний, соціальний та культурний підтекст.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що ілюстрована книга в сучасному українському культурному просторі постає як повноцінний візуально-комунікаційний феномен, здатний впливати на формування естетичного досвіду, моральної чутливості та національної ідентичності юної аудиторії. В умовах цифровізації книга адаптується через інтерактивність та мультимедіа, водночас переосмислюючи традиційні художні практики та етнічні стилі. У результаті дослідження було встановлено, що візуальний ряд сучасної дитячої книги, зокрема у форматі авторського дизайну, є не лише естетичним супроводом тексту, а повноцінним носієм смислів, що транслиують традиційні культурні коди у новітньому візуальному контексті.

Порівняльний аналіз восьми видань казки Івана Франка «Фарбований Лис» ХХ–ХХІ століть дозволив простежити еволюцію образно-композиційних, стилістичних та технологічних рішень, виявити закономірності адаптації фольклорних мотивів до змін візуального втілення та читацьких очікувань. Авторське оформлення Ангеліни Кошки, представлене у межах кваліфікаційного проєкту, доводить можливість синтезу традиційної національної символіки, наївного мистецтва та сучасних дизайнерських стратегій для створення актуального, емоційно насиченого і водночас змістовного візуального продукту.

Авторський макет ілюстрованої книги «Фарбований Лис» реалізує цілісну концепцію, у якій поєднуються моральний підтекст літературного твору, сатирична алегорія та сучасна візуальна мова. Авторський дизайн «Фарбованого Лиса» інтерпретує казку як сатиричну прикту, візуалізуючи трансформації Лиса Микити через динамічні розгортки, інтерактивні клапани та символічне використання кольору. Цей підхід оновлює класичний текст для сучасного

читача, передаючи його глибокий моральний, соціальний та культурний підтекст. Композиційні рішення, кольорово-графічна стилістика та використання інтерактивних елементів сприяють поглибленому сприйняттю сюжету й актуалізації його тем для сучасного читача. Таким чином, ілюстрована книга у новому дизайні виконує не лише функцію адаптації класичного

тексту, а й посередницьку роль між поколіннями, закріплюючи культурну тяглість та розширюючи горизонти візуальної культури дітей.

Загалом, українська дитяча ілюстрована книга постає як стратегічно важливий інструмент збереження культурної тяглість, що поєднує історичні сенси та сучасну естетику у цілісній комунікаційній системі.

Література:

1. Мулкоханен В. А. Дизайн книги у контексті української проектної культури 1950-х – 2020-х років : автореф. дис. ... доктора мистецтвознавства : 17.00.07. Київ 2024. 33 с.
2. Токар М. Художньо-естетичні особливості дитячої книжкової ілюстрації. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2018. Вип. 35. С. 220–233.
3. Огар Е. І. У пошуку нових форм: реалії українського ринку медіа для дітей. *Studia o Książce i Informacji*. 2017. № 36. С. 58–71.
4. Здор О. Г. Дизайн книги. Синтез змісту і форми: мистецькі та наукові аспекти. Матеріали 25-ї Міжнародної науково-практичної конференції Ерделівські читання. 2020. С. 267–281.
5. Харченко О. М. Дизайн оформлення української дитячої книги на прикладі казок. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2010. № 1. С. 63–66.
6. Мельник О. Я., Штець Я. В. Українські народні мотиви: практика застосування у дитячій книжковій ілюстрації ХХ ст. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 1. С. 85–89.
7. Гула Є. П., Денисенко Ю. М., Денисенко К. В., Дульська Я. О., Оганесян С. В. Вплив стильових тенденцій світової культури на дизайн дитячої художньої книги. *Art and Design*. 2022. №2. С. 57-67.
8. Єфімова М. П. Дизайн дитячої книги України: аспекти структури. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : Мистецтвознавство*. 2017. № 24. С. 238–243.
9. Сенчило-Татліліоглу Н., Дячук Т., Литвинська С. Від малюнка до інтерактивності: дитяча книга на початку ХХІ століття. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. № 50. 2022. С. 208–213.
10. Ілюстрації та нові способи її створення. URL: <https://ipiobooks.com/ilyustratsiya-ta-novi-sposobi-yiyi-stvorenniya/>
11. Величко Н. Тенденції розвитку засобів візуальної комунікації в контексті дизайну книги. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2020. № 3. С. 5–13.
12. Іван Франко. Галерея Автографи та видання 1891 – 1900 рр. «Лис Микита» (1891 р.) URL: <https://i-franko.name/uk/Gallery/Works/1891-1900/1891LysMykyta.html>
13. Франко, Іван Якович. Лис Микита / з нім. пер. Іван Франко. Jersey City: 3 друк. «Свободи», 1920. 144 с. : іл. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000022267>
14. Іван Франко. Лис Микита. Монреаль, Вид-во «Українська культура» 1953. 190 с. : іл. Е. Козак.
15. Лис Микита. Під ред. М. Т. Рильського. Львів : Видавництво «Каменярь», 1981. 105 с. : іл. С. Караффи-Корбут.
16. Франко І. Фарбований Лис. Київ : Веселка, 1980. 23 с. : іл. С. Артюшенко
17. Франко І. Фарбований Лис. Київ : Веселка, 1984. 23 с. : іл. І. Пенник.
18. Іван Франко. Фарбований лис. Навчальна книга – Богдан, 2013. 24 с. : іл. О. Кіналь
19. Іван Франко. Фарбований лис. Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2014. : іл. К. Лавро.

References:

1. Mulkokhanen, V. A. (2024). *Dyzain knyhy u konteksti ukrainskoi proiektnoi kultury 1950-kh – 2020-kh rokiv : avtoref. dys. ... doktora mystetstvoznavstva* [Book design in the context of Ukrainian project culture of the 1950s – 2020s : extended abstract of Dr. Sci. dissertation]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Tokar, M. (2018). *Khudozhno-estetychni osoblyvosti dytiachoi knyzhkovoi iliustratsii* [Artistic and aesthetic features of children's book illustration]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*, 35, 220–233 [in Ukrainian].
3. Ohar, E. I. (2017). *U poshuku novykh form: realii ukrainskoho rynku media dlia ditei* [In search of new forms: realities of the Ukrainian media market for children]. *Studia o Książce i Informacji*, 36, 58–71 [in Poland].

4. Zdor, O. H. (2020). *Dyzain knyhy. Syntez zmistu i formy: mystetski ta naukovi aspekty* [Book design. Synthesis of content and form: artistic and scientific aspects]. Materialy 25-yi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Erdelivski chytannia. [Erdeli Readings: Materials of the 25th International Scientific and Practical Conference], Uzhhorod (pp. 267–281) [in Ukrainian].
5. Kharchenko, O. M. (2010). *Dyzain oformlennia ukrainskoi dytiachoi knyhy na prykladi kazok* [Design of Ukrainian children's book decoration on the example of fairy tales]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 1, 63–66 [in Ukrainian].
6. Melnyk, O. Ya., Shtets, Ya. V. (2022). *Ukrainski narodni motyvy: praktyka zastosuvannia u dytiachii knyzhkovii iliustratsii KhKh st.* [Ukrainian folk motifs: practice of application in children's book illustration of the XX century]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*, 1, 85–89 [in Ukrainian].
7. Hula, Ye. P., Denysenko, Yu. M., Denysenko, K. V., Dul'ska, Ya. O., Ohanesian, S. V. (2022). *Vplyv stylovykh tendentsii svitovoi kultury na dyzain dytiachoi khudozhnoi knyhy* [Influence of stylistic trends of world culture on the design of children's art books]. *Art and Design*, 2, 57–67 [in Ukrainian].
8. Yefimova, M. P. (2017). *Dyzain dytiachoi knyhy Ukrainy: aspekty struktury*. *Dyzain dytiachoi knyhy Ukrainy: aspekty struktury* [Design of Ukrainian children's books: aspects of structure]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku : Mystetstvoznavstvo*, 24, 238–243 [in Ukrainian].
9. Senchylo-Tatliliohlu, N., Diachuk, T., Lytvynska, S. (2022). *Vid maliunka do interaktyvnosti: dytiacha knyha na pochatku XXI stolittia* [From drawing to interactivity: children's book at the beginning of the XXI century]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Current issues of humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 50, 208–213 [in Ukrainian].
10. *Iliustratsii ta novi sposoby ii stvorennia* [Illustrations and new ways of creating them]. (n.d.). Ipiobooks. Retrieved June 29, 2025, from <https://ipiobooks.com/ilyustratsiya-ta-novi-sposobi-yiyi-stvorennia/> [in Ukrainian].
11. Velychko, N. (2020). *Tendentsii rozvytku zasobiv vizualnoi komunikatsii v konteksti dyzainu knyhy* [Trends in the development of visual communication tools in the context of book design]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 3, 5–13 [in Ukrainian].
12. Franko, I. (n.d.). *Halereia Avtohrafy ta vydannia 1891 – 1900 rr. «Lys Mykyta» (1891 r.)* [Gallery Autographs and publications of 1891 – 1900. "Fox Mykyta" (1891)]. I. Franko. Retrieved June 29, 2025, from <https://i-franko.name/uk/Gallery/Works/1891-1900/1891LysMykyta.html> [in Ukrainian].
13. Franko, I. Ya. (1920). *Lys Mykyta* [Mykyta the Fox]. Z druk. «Svobody». Retrieved from: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000022267> [in Ukrainian].
14. Franko, I. (1953). *Lys Mykyta* [Mykyta the Fox]. Publishing house «Ukrainska kultura» [in Ukrainian].
15. Ryl'skyi, M. T. (Ed.). (1981). *Lys Mykyta* [Mykyta the Fox]. Kameniar [in Ukrainian].
16. Franko, I. (1980). *Farbovani Lys* [The Painted Fox]. Veselka [in Ukrainian].
17. Franko, I. (1984). *Farbovani Lys* [The Painted Fox]. Veselka [in Ukrainian].
18. Franko, I. (2013). *Farbovani Lys* [The Painted Fox]. Navchalna knyha [Textbook] – Bohdan [in Ukrainian].
19. Franko, I. (2014). *Farbovani Lys* [The Painted Fox]. A-ba-ba-ha-la-ma-ha [in Ukrainian].

Стаття надійшла: 02.06.2025

Прийнято: 16.06.2025

Опубліковано: 06.10.2025